

Svargnor Maynal

Heaven's Man

Svargnor Maynal

Heaven's Man

Gondi Adilabad Project

© 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This project text is licensed under a CC 4.0 International License.

Batal Baga Manta

Padana Niyam

Book Name	Abbreviation	Page
rūtu pustak	rūtu	1
yōna pustak	yōna	9

Puna Niyam

Book Name	Abbreviation	Page
pilemōntun lihi kīta ciṭi	pile	19
yākob lihi kīta ciṭi	yāko	22
yōhan lihi kīta reṇḍava ciṭi	2yōha	31
yōhan lihi kīta mūḍava ciṭi	3yōha	33
Topical Index	.....	66
Names Index	.....	77
Maps of the Bible	.....	88

rūtu

modol vāci kiyval gošti

id kalit ropo tanvaņg kāryaņg pūri kiyān sāti, yūdulke āyva yūdulk āyur vūrkun gir bagavantal bahan vāḍakam kīntoro ijrāyēl jātitur kari kiyana injer id rūtu inval pustaknaga lihi kīsi manta. rūtu inval veylo mōyab dēsna ānd, ijrāyēl dēsna āyo. pōsaṭi veylo āta ad nayomina cokoṭ-vāyuṭ sūḍan sāti rūtu tanva parjatun suṭi kīsi, ijrāyēl dēsna vānta. ijrāyēl dēsnoṛ dāvid rājal ani vōnur totturkun id rūtu bahan aval āsi niltayo, id katataga lihi kīsi manta.

id katatun vāci kiyān mune id gošti kari kīmṭ

tole ijrāyēl dēsna yūda jātitun ropo undi niyam matta. batal itteke kuṭumbataga ivir markmañji ḍagur mari marminṅ āsi mārteke, sērṇḍu taṅgen tuṅsi, tādana āstitun poro adikār vāle āntor. uṇḍe vūrkun mari-miyaḍ jalma āteke, ad āsti markna ānta. undi mōka vorore mañji mārteke, ad āsti karumnor pālevāṇḍan ānta. bōrte vōna kuṭumbatal uṇḍe gir pisi mandantero, vūr samdira cokoṭ-vāyuṭ sūḍval jimedāri vōr pālevāṇḍan poro mandanta.

id pustaknal karivalik goštiṅg

bagavantanaṅ icaṅ nama parur ahan pūre māyval.

barosate pisvalir hindal bagavantal tanvaņg kāryaņg pūri kiyval.

dusrurkun madat kiyvaḍun hindal, kuṭumbamun poro, sōptalir poro barosa irvaḍun hindal, vūra pisval tarika māryusi, bagavantal vūrkun ānand siyval.

bagavantana cokoṭ-pān sirip yūdulkun sāti āyo bati samdi jātinur sāti manta.

bagavantal jagduniyata parjatun cokoṭ sūḍval ani vūra pisvaḍun ropo tanvaņg kāryaņg pūri kiyval āndur.

yelimelekna kuṭumbataga vele duksa vāyval

1 nāy vehvalir adikārir rāj tākusval gaṭkate* ijrāyēl dēsne karu arta. te yūda yēriyata betlehem cahartal voror māynal tanva bāykon ani ivir markun piysi, mōyab dēsne pisle sottor. ²vōr māynana porol yelimelek. vōna bāykona porol nayomi.* ivir marknaṅ porolk mahalon ani kiliyon. vūr yūda yēriyata betlehem caharte manval yepratiyulk inval sagater āndir. vūr mōyab dēsne sonji, aga piser matter.

³ahan piser maneke, nayominor māḍso yelimelek mārter. te rāṇḍe veylo nayomi ani tānur ivir marke meysi matter. ⁴⁻⁵vūr mark mōyab dēsnaṅ pēkin tuṅter. av pēkiknal undita porol vōrpal, undundita porol rūtu. ahan kami jāda daha sāl̄k āta peje mahalon ani kiliyon gir mārter. te nayomi māḍso ani mark selva pōsaṭi veylo āta.

nayomi betlehem caharte malsi sonval

⁶⁻⁷ahan mōyab dēsnaḡa piser maneke nayomi, “tanva dēsnaḡa

paṇṭaṅ muktari paṇḍnal bagavantal tanva parjatun āsirvād sīsī, pir vāyustor*” injer kēṅjta. aden sāṭi nayomi ani tānaṅ kōryak agaṭal yūda yēriyate sonle tayar āsī, sariy pesitaṅ.

⁸bati ahan sonjer maneke, nayomi kōryakun tōḍo, “miraṭ mī seḍmite malsi soṇṭ.* sātur nā markun poro ani nā poro mīva māriyo ad permatun tohtiṭ. ahne bagavantal mī poro gir tanva māriyo ad permatun tohir. ⁹bagavantal mīkun āsirvād sīsī, miraṭ uṇḍe undi jōka marmiṅ āsī, mīkun rōn-racca sīnur” injer kōryakun kalita.* ¹⁰aske raṇḍute kōryak jōrte āḍser, “nī saṅgane nī lōkurga vāntom” ittaṅ.

¹¹bati nayomi, “nā kōryakniṭ! miraṭ nā saṅga bāri vāntiṭ? mī seḍmite malsi soṇṭ. mīkun tuṅgle, uṇḍe nā pīṭe mark puṭanir intiṭ ki batal? ¹²⁻¹³nā kōryakniṭ! mī seḍmite malsi soṇṭ. nana uṇḍe voron tuṅga paronacor mātarina āton. undi mōka nākun barosa manta injer nēṇḍ bōne tuṅsi, ivir markun jalma sīkater, vūr ḍaguk ānal vēri, vūr sāṭi miraṭ manda parkiṭ ki batal? nā kōryakniṭ! manda parviṭ. bagavantal nākun bayman

* **1:1** ijrāyēl dēsnaḡa rājan nēmi kiyvak modol * **1:2** nayomi itteke kusite ani ānandne manval veylo injer artam * **1:6-7** tanva dēsnaḡa sāṭi bagavantal kāneta intajam kītor

* **1:8** tamva beyena rōn sonji uṇḍe marmiṅ āyavaco inval artam * **1:9** kalival selete mukka burval

ātor, aden sāṭine mīkun lākta duksat ter nākun adik duksa lākta” injer aven tōḏo vehta.

¹⁴ad kēnci uṇḏe adik āḏtaṅ. ad vakatne vōrpāl pōraḏun kalisi, tanva seḏmite sonle pesita. bati rūtu pōraḏun urngi kīsi, matta.

¹⁵te nayomi, “icula! nīva sēriyaḏ tanva parjataga tanva pēndaga malsi sonjer manta. nime gir tān saṅga son” injer vehta.

¹⁶batī rūtu, “nā pejey vāyma, suṭi kīsi son’ injer nākun julma kiyma. nime бага dāki aga vānton, nime бага mandki aga mandanton, nī lōkure nā lōkur, nī bagavantale nā bagavantal. ¹⁷nime бага sāki aga nana gir sāka ani agane nākun māti kīnir. maran tapsi dusro batay nihgaṭal nākun pāki kiyarte, bagavantal nākun bey ḏagur siksa siyir” injer itta. ¹⁸id goṣṭi kēnci, tanva saṅga vāyle, rūtuna man mārita injer nayomi samje māsi, ad goṣṭit bārete julma kiyvakne dab matta.

nayomi ani rūtu betlehem caharte yevval

¹⁹ahan av raṇḏ tākser betlehem caharte yevtaṅ. yevta peje, ad

cahartur samdire aven sūḏsi, gul kusi āter. veylok aveknaga vāsi, “id nayomi ānd ki?” injer undit undi pūsi kītaṅ.

²⁰te nayomi “hō nayominay āndun. bati nākun nayomi injer kēymaṭ. bāriteke vōr sarvasaktivantal bagavantal nākun bey duksa sītor. aden sāṭi nākun nayomi* invaḏun badli mārā* iṇṭu. ²¹nan igeṭal soneke, gan-gōtne sotton.* bati iṅke bagavantal nākun pōsaṭin dāt malusi tattor.* miraṭ nākun nayomi injer bāri kēyantiṭ? maha saktivantal bagavantal nākun bayman āsi, bey duksa sītor” injer vehta.

²²ahan nayomi ani mōyab dēsna tanva kōriyaḏ rūtu, mīre māsi vanjina paṇṭa koyval kālam modol āneke, betlehem caharte yevtaṅ.

bōyajna polamnaga rūtu sarva perval

2 nayominor māḏso yelimelekna kāndāntor ḏagur danevantāl pālevāṇḏal mattor. vōna porol bōyaju. ²nayomin saṅga mōyabna rūtu, “nākun polamnaga sarva perle sonda sīm āti.* polamnaga paṇṭa

* **1:20** nayomi itteke kusite ani ānandne manval veylo injer artam * **1:20** mārā itteke duksate manval veylo injer artam. * **1:21** selete “igeṭal soneke nahga samdiy matta” injer manta. * **1:21** selete “nākun batay selvakne malusi tattor” injer manta.

* **2:2** musaparir āyi, rāṇḏe veylok āyi, pōsaṭir āyi seleke uṇḏe dusrur bōre garib lōkur āyi, koyneke vahukne tūrta sarva pera vaco injer hebriyulkna niyamnaga lihi kīsi manta.

koyusval kārobāri bōre nā poro
 daya tohci sarva perle vopanurte,
 aga sarva peranton" injer pūsi kīta.
 aske nayomi, "nā kōryađi son" injer
 vopta. ³te rūtu undi polamnaga
 sonji, aga manval kārobārin "id
 polamnaga sarva per kay?" injer pūsi
 kīta. ani būyталir koyneke suđi kītatur
 pejeje-pejeje perser matta. tana perser
 manval polam yelimelekna kāndāntor
 bōyaj inval cuđamna ānd inval tān
 tāva sele matta.

⁴bōyaju betlehemnal polamnaga
 vāsi, būyталir saṅga, "bagavantal
 mī tōđo manir" ittor. te vūr malsi
 "bagavantal nīkun āsirvād siyir" itter.
⁵aske bōyaj būyталiror kārobārin
 saṅga, "ad bad điya ānd?" injer pūsi
 kītor. ⁶te vōr kārobāri, "nayomin
 saṅga vāta, ad mōyab dēsna điya
 ānd. ⁷būyталir pejeje sarva pera
 sīm' injer nākun pūsi kīta. te 'pera'
 injer vehton. te sakedalte inke vēri,
 perseren manta. bati gačkamen
 mātram guđsetaga sonji āram yēcci
 vāta" injer bōyajun vehtor.

bōyaju rūtun poro daya tohval

⁸aske bōyaju rūtun saṅga, "bāyi nā
 gošti kēnja, id nā polamun suđi kīsi,
 dusrona polamnaga sonma. igen
 nāvaṅg būytekun karum sarva perser
 man. ⁹vūr būyталir bagate paṅđa
 koyser mandantero, vūr pejejen
 sarva perser man. vūr điyurkun bōre

nīkun nōyusva injer hukum sīton.
 nīkun yēr vačka vasteke, būyталir cēndi
 kīsi irtaṅg buđđinaga sonji, yēr un"
 injer vehtor. ¹⁰⁻¹¹aske rūtu bōyajun
 poro vele mānde mur-čoṅgraṅg košci
 būđ sūđser, "nanate dusro dēsnona
 āndun. bati nā bārete batal kari
 kīsi, nā poro daya tohcer manti?"
 injer gul āsi, bōyajun pūsi kīta. te
 bōyaju, "nī māđso mārta peje, nime
 nīva pōrađun kīta cākoratun bārete
 nākun samdo vođki āta. nime nīva
 kučumbatun ani nīva dēsun suđi kīsi,
 iden mune vođki sele matter vūr
 parjataga pisle vāti. ¹²bagavantal
 nime kīta aden malsi āsirvādna paṅđi
 sīnur. ijayēlknor bagavantanaṅg
 mārelkun būđ volsi bace māyle vāti.
 vōre nīkun đagur inam sīnur" injer
 vehtor. ¹³te rūtu, "mālka, nan nīvaṅg
 būytekunaga undita āyvek gir nā poro
 daya tohci, nā saṅga cokođe vađkti.
 nīva daya nā poro mani" injer itta.

bōyaju duparita nehli tinle rūtun kēyval

¹⁴duparita yēlate, "nime ige vāsi, icur
 sārī yēcci kusiđe tin" injer bōyaj tān
 saṅga vehtor. te būyталir karum nehli
 tinle utta. aske bōyaju tān poheṅg
 sītor. te tindanaccor tinji icuṅgi
 meyusta. ¹⁵ani sarva perle tētta.
 aske bōyaj būyталir saṅga, "rūtun
 sađin karum gire pera sīmđu. bōre
 tān āpusmač. ¹⁶sarva pernal tān sāđi

muṭīnagaṭal icuk-icuk tuhcer soṇṭ. tān bōre rāṅg siymaṭ” injer būyṭalirkun hukum sītor.

bōyajun bārete nayomi kēnjval

¹⁷te rūtu nulpe vēri ad polamnagan vanjina sarva perta ani aven kohkta. te av lage undi bīvḍamen ātaṅg. ¹⁸av vanjiṅg piysi, rūtu betlehem caharte manval rōn vāta. aske ātihare nayomi sūḍta. te tana peṭimen tineke meyusi tattaṅg av poheṅg ātiharen sīta. ¹⁹aske ātihare, “nēṇḍ nime бага kām kīti? bōna polamnaga sarva perti?” injer pūsi kīta. “nī poro daya tohvan bagavantal āsirvād siyir” injer itta. te rūtu, “ad polamnor mālkana porol bōyaju bere” injer vehta. ²⁰aske nayomi, “vōr bōyaj mākun karumnore pālevāṇḍal āndur. pisi matturk ani sāturk gir vōr madat kīser mantor. mākun gir cokoṭ-vāyūṭ sūḍvalirgaṭal voror āndur. māriyo ad perma tohval vōr māynan bagavantal āsirvād siyir” injer kōryaḍun saṅga vehta. ²¹aske mōyab dēsna rūtu, “acore āyva, nā saṅga ‘tanva paṇṭa samdo koysi mārṇal vēri tanvur kām kiyvalir barobar sarva perle vara’ injer vehtor” itta. ²²te nayomi, “nā kōryaḍi, vōnaṅge būytekun karum sarva perser man. dusrona polamnaga sonma. undi mōka dākite bōre nīkun taklib sīnir” injer kōryaḍun vehta. ²³te rūtu vanjina paṇṭa koyval

kālamnal te gohkna paṇṭa koysi mārṇal vēri, bōyajnaṅg būytekun saṅga sarva perser ātiharena rōn piser matta.

nayomi rūtun saṅga batal bahan kiyaṇa injer vehval

3 undi diya nayomi rūtun saṅga, “nā kōryaḍi, nīkun voror māḍso matteke, nīva cokoṭ-vāyūṭ samdo sūḍsi yēṭndur. iden bārete nana tapvak batal ter kiya lāgar. ²bōnaṅg būytekun pejeyen nime sarva pertiyo vōr bōyaju mākun karumnor pālevāṇḍal āndur. icula! nēṭa rātun kaḍataga gohk kohkusi tuḍasantor. ³nime yēr tuṅgsi, gama gama gāḍi siyval niy (seṇṭ) sōksi, nihga manvaliknagaṭal cokoṭna kapḍi pōṇḍsi, kaḍataga son. vōr tinal unal vēri vōn disvak man. ⁴vōr бага mīṇḍantoro ad dihante sūḍsi, vōn karum sonji, vōnaṅg astur kālṅna dupaṭi terisi kālvaḍa mīṇḍa. nime batal kiyanayo vōr vehantor” injer itta. ⁵te rūtu, “miraṭ vehta tīr kīnton” injer ātiharen jawab sīta.

rūtu bōyajun bēṭe māyle sonval

⁶rūtu kaḍataga sonji, ātihare vehta tīr samdo kīta.

⁷bōyaju peṭimen tinji, ānandne ad rāsita handa bāj sonji, mīṇḍtor. aske rūtu nehāre sonji, vōnaṅg astur kālṅkun poroḍa dupaṭi terisi

agane miṇḡta. ⁸naḡḡum narka jōpne miḡuṅneke kudurkne āsi tēttor ani tanvaṅ astur kālkun karum undi veylo miṇḡsi manval kari kītor. ⁹ani, “nime badeni āndi?” injer bōyaj pūsi kītor. te “mālka! nana rūtuna āndun. nime nākun karumnor pālevāṇḡani āndi ani nāva cokoṭ-vāyuṭ sūḡval jimedāri nī poro manta. aden sāṭi nīva dupaṭi, nā poro jarasi muca”^{*} injer itta.

¹⁰te bōyaj, “bāyi, bagavantāl nīkun āsirvād siyir. nime pahje itteke garibe āyi danevantale āyi ḡiyon sūḡsi, tuṅga parndi. bati nime ahan kiymaki. nime nayomina kuṭumbat poro modol tohta dayatunter adik nīva māriyo ad permatun tohcer manti. ¹¹aden sāṭi bāyi nime verima. nime itta ad samdo kinton. nime cokoṭna gun-gān vāle pēḡini āndi injer samdirkun ṭāvaye. ¹²nana karumnor pālevāṇḡana inval karale ānd ani nīkun cokoṭ-vāyuṭ sūḡvana āndun. bati nākun ter karumnor uṇḡe voror mantor. ¹³id rātun nime igen man. nīva jimedāri yētantor batalo sakren vōn pūsi kīsi, kari kinton. undi mōka vōr jimedāri yēṭveke, nanay nīva jimedāri yētanton injer jīva vāle yehōva bagavantana poroḡe voṭ vāṭsi

vehcer manton. uḡḡe mānal vērite, igene narma” injer vehtor. ¹⁴te ad vōna kālvaḡay narumta. voron voror voḡke māyvak jur-jur sikaṭi maneken tēṭta. aske bōyaj, “nime kaḡataga vāta goṣṭi bōne vehma” injer rūtun saṅga ittor. ¹⁵ani “nīva koṅgu tāra” ittor. ahan ineken ad tāṛta. te bōyaj sārūṅ adliṅ vanjiṅ kahci gaṭi dohci, tōcutor. aske rūtu caharte malsi sotta.^{*}

rūtu kaḡatal nayominaga malsi sonval

¹⁶tanva ātiharena rōn yevta peje rūtun, “nā kōryaḡi, nime sotta kām batal āta?” injer nayomi pūsi kīta. aske rūtu, tanakun bōyaj batal bahan kīka injer vehtor ad samdo vehta. ¹⁷“ade āyva vōr, ‘rikam keykne ātiharena rōn sonma’ inji, sārūṅ adliṅ vanjiṅ sītor” injer gir vehta.

¹⁸aske nayomi, “nā kōryaḡi, batal bahan jargantayo kare mānal vēri dīra. id goṣṭi nēṇḡu tivusnal vēri, vōr bōyaj gap-cuk manor” injer rūtun vehta.

bōyaj ani uṇḡe voror pālevāṇḡal

4 ad vakatne bōyaj caharta pāṭakun karum manval parja

^{*} **3:9** cokoṭ-vāyuṭ sūḡval jimedāri yēṭton injer samdirkun tohan sāṭi, yūda jāṭiter marmiṅ āneke, novral novrin ihne dupaṭi mucusītor. ^{*} **3:15** selete “aske bōyaj malsi caharte sottor” injer manta.

udval jāgataga uttor. tana vehci mattor vōr cokoṭ-vāyuṭ sūḍval pālevāṇḍal vāser maneke, “dāda! ige vāsi uda” ittor. te aga sonji uttor. ²vōr utta peje bōyaju ad cahartur daha jank ḍaguk veḍilkun gir kēyustor. te vūr vāsi aga utter. ³aske bōyaj vōr pālevāṇḍan saṅga, “mā pālevāṇḍal yelimelekna veylo nayomi mōyab dēsna malsi vāta. ad nayomi iṅke, ‘tanvor māḍso yelimelekna bomi vomka’ injer manta. ⁴iden bārete nīkun gir voḍki arusana injer vicar kīton. ige ucci manvalir veḍilkun mune ani vīr samdir mune id bomitun yētkā indkite, yēta. undi mōka yēton indkite, nākun vaha. ad bomitun yēṭval hak nī pejey nākune manta” injer vehtor. te vōr pālevāṇḍal, “nanay yēntanton” ittor.

⁵aske bōyaju pālevāṇḍan saṅga, “nayominagaṭal ad bomi yētan nēṭi, sātor vōr mahalonta bāyko mōyab dēsna rūtun gir nimey tuṅga lāgar. bāriteke ad jāyjatun poro sātor vōna porol rāki kiya lāgar” injer vehtor.

⁶ad kēnci, vōr pālevāṇḍal, “ahan behete, nana yēta paron. bāriteke nā tōḍo puḍtur markna poroḍe ad

āya paro. aden sāṭi nā badli nimey ad bomita īsatun yēta” injer vehtor.

⁷tole ijrāyēl jāṭitaga cuṭal-band tamva tama jāyjatun yētnেকে āyi, vomneke āyi, voror tanva cepul teṇḍsi uṇḍe voron siyana. vomta yēttata pūri kiyan sāṭi ītal rivaj tākser matta. ⁸aden sāṭi vōr pālevāṇḍal, “nimey ad bomitun yēta” inji, tanva cepul teṇḍsi bōyajun sītor. ⁹aske bōyaj ḍaguk veḍilkun mune ani aga manvalir samdir saṅga, “nēṇḍ miraṭe gava mantiṭ. yelimelekna, kiliyonta ani mahalonta samdo jāyjatun nayomina keydal yēttan. ¹⁰sātor vōna poroḍe jāyjat rāki kiyan sāṭi, vōna porol kuṭumbataga ani caharta janoba lekatal pāsi vāṭvak manle, nana mahalonta bāyko mōyab dēsna rūtun saṅga pāṭ ānton. id samdotun nēṇḍ miraṭe gava mantiṭ” injer vehtor.

¹¹⁻¹²ad kēnci aga ucci manvalir veḍilk ani ad pāṭaknaga nilsi manvalir parja, “hō! hō! mamote gava mantom. bagavantal yākobnaṅ* bāykok rāhel ani lēyan āsirvād sitape, nīva rōn vāta veylon gir vele mari-miyaḍ āyan lāsi āsirvād siyir. yepratiyulkna sagaturgaṭal dan-davlatne baḍe māsi

* **4:11-12** bagavantal yākobna poroḍun badli kīsi ijrāyēl injer irtor.

betlehem cahartaga cokoṭna porol kamay kīnir. bagavantal id ḍiya pēḍin hindal nīkun siyval santān, tāmāru ani yūdanor mari peresuna* kuṭumbat dāt baḍe māyir” injer itter.

rūtu marin jalma siyval

¹³te bōyaju rūtun saṅga pāṭ āsi, tanva rōn vōtor. tān saṅga maneke, bagavantal tān āsirvād sītor. te ad pīṭe manji, marin jalma sīta. ^{14–15}aske veylok nayomin saṅga, “nīva kōriyaḍ nīkun yēḍvir markun ter adik mayate sūḍanta. bagavantane ḍagur-pān vāyi bāriteke nīkun taṅgmarin sītor ani vōr nīva mātari-pānda jimedāri yētanur. vōr moḍḍal pūro ijrāyēl dēsnaḡa cokoṭna porol kamay kiyir. vōr moḍḍal nīkun ānand sīnur ani mātari pānde pōsi kīnur” injer ittaṅ.

¹⁶aske nayomi vōr moḍḍan kōrate yēcci, vōn markiṅg kīser matta.

¹⁷ājubāju manvalik veylok, “vōr moḍḍal nayomin sāṭi puḍtor” inji, vōn obedu* inval porol dostaṅ. vōr obedu yesayin miytor. yessayi dāvid rājan miytor.

rūtu ani bōyajna vēli

¹⁸id peresuna kāndānta vēli:

hesrōn peresna kāndāntor.

¹⁹rāmu hesrōnta kāndāntor.

amminadābu rāmuna
kāndāntor.

²⁰nayasōn amminadābna
kāndāntor.

salmān nayasōnda kāndāntor.

²¹bōyaj salmānta kāndator.
obed bōyajna kāndator.

²²yessayi obedna kāndator.
dāvid yesayina kāndator.

* **4:11-12** peresu yūdanur marknagaṭal voror āndur ani yākobnor taṅgmari āndur. vōr maḍanor mari āyor bati vōna kuṭumba samdir tādal-tamukun ter adik baḍe māta. bōyajnur totturgaṭal peresu voror āndur. * **4:17** obedu itteke sēva kiyval injer artam

yōna

yōnan bagavantana hukum kēnja vāyval

1 tole bagavantana vacan amitayinor mari yōnan pāve māsi, “nineva inval muke naguḍera pāp jāsti āyval nana sūḍton. yōna nime tēcci aga sonji, ‘bagavantal id naguḍun nāseḍam kiyval mantor’ inji, vūrkun pacar kīsi vaha” injer hukum sītor. ³bati yōnal bagavantana hukumun kātri kiyvakne vōna carnatal parar āyana inji, urpaṭa yoppeku caharde sottor. ani tārsisne* sonval ḍagur rūkatun sūḍsi, ṭikiṭ yēcci pesitor.

vaḍi-dūndaḍe rūka kōṇḍe māyval

⁴aske bagavantal samdurtun poro ḍagur vaḍi-dūndaḍ vāyusītor. ad vaḍi-dūndaḍe bey ḍagur tupān tēṭta. aden hindal rūka ṭukḍeṅ āsi, sonval gati vāta. ⁵rūka tākusvalir samdire bey verisi, tamvaṅ pēnkun hētu kīser kiliter. vūr rūkat halko kiyana inji, rūkate vōser manvalik cījkun samdurtaga vāḍi sīter. aden munene yōnal rūkata būḍna antartaga sonji, bey narumser mattor. ⁶te rūkator keṭṭen vōnga sonji, “rēy jōpliya! nikun

inṅke bahan jōp piyta? nime tēcci, nī pēndun hētu kīm. mōka ad pēnter daya tohteke, maraṭ muḍuṅgvakne pisa parantaṭ” injer yōnan saṅga ittor.

vaḍi-dūndaḍ vāyan sāṭi kāran

⁷aske rūka tākusvalir tamva tama, “maraṭ ciṭiṅ vāṭsi, id gaṇḍam bōn hindal vātayo kari kīkaṭ” inji, ciṭiṅ vāḍteke ciṭitaga yōnana porol pesita. ⁸te vūr, “nī hindale id gaṇḍam vāta? nime batal kām kīnti? nime багаṭal vāti? nīva bad dēs ānd? nīva bad jāti ānd? iv samdo mākun vaha” injer pūsi kīter. ⁹⁻¹⁰aske vōr, “nana hebri jātitona āndun. samdurtun ani bomitun gaḍi kītor, vōr svargnaga manval bagavantana bakti kiyvana āndun. bagavantana hukumun kātri kiyvak dusro bāj sonjer mantor” injer vūrkun vehtor. te vūr uṇḍe adik verisi, “nime ihin bāri kīti?” injer pūsi kīter. ¹¹ad vakatne samdurtaṅ helvaṅ vaḍi-dūndaḍe baḍe māser mattaṅ.* yōnan saṅga vūr, “inṅke av sim-sam dabe māyana itteke, nī sāṭi mamot batal kiyanayo vaha” injer pūsi kīter. ¹²te “nana kīta tapun hindale, id vaḍi-dūndaḍ vāta. aden sāṭi nākun

* **1:3** tārsis itteke inṅkeḍa spēyin dēs. poṅg-poṅg āser matta.

* **1:11** av helvan hindal rūka yētun poro

tahci, samdurtaga vāṭaṭ. aske samdur
sānt ānta” injer vehtor. ¹³ter bati
vūr rūkatun ḍardīte tarle bey kōsid
kīter. bati vaḍi-dūndaḍe samdurtaṅ
helvaṅ baḍe māyval kīneke, rūkatun
ḍardīte tara parmaki.

yōnan samdurta yētaga tahci vāṭval

¹⁴aden sāṭi vūr, “yē bagavanta! mā
vinti kēnja! nimey id gaṇḍam vāyusīti.
vēr māynal batay tap kiymaki. ter bati
vēna paran ṭeṇḍantom. iden hindal
mā poro kasur vāṭma” injer kiliser,
¹⁵yōnan tahci samdurtaga vāṭter.
vāṭnekene samdurtaṅ helvaṅ
sim-sam dabe mātaṅ. ¹⁶id sūḍsi
vūrkun bagavantana vere piyta. te
bagavantan mok kaṇḍi kīsi, baktite
tākle goṣṭi sīter. ¹⁷ad vakatne undi
ḍagur mīn yōnan miṅgana injer
bagavantal tayar irsi mattor. yōnal
mūnd dihaṅ mūnd rātk ad mīnda
peṭit ropone mattor.

yōnal bagavantana pārtana kiyval

2ad mīndun ropoḍal yōnal tanvor
bagavantana ihin pārtana kītor,
²“nana id ḍagur gaṇḍamne
maneke, nīkun pārtana kīton.
nimey nākun javab sīti.
nāva jīva sonjer maneke

nana nīkun vinanti kīton. te
nime nāva vinantitun kēnji.
³nime nākun kōl samdurta
aḍgnaga vāṭusti. helvaṅ
sirmuṭ āsi, nākun nīvaṅ
yētaṅ bovrīṅ muḍustaṅ.
⁴nīva carnatal nana ṭūṭe māsi
gire, nīva pavitra mandirteke
malsi sūḍka’ injer sōnc
kīton. ⁵nākun nēska vāyvak
samdurta yēr gēr-pāsi mucta.
samdurta jāḍi nā taladaga
sirmuṭ gūṇḍe māta. ⁶nana
basketke poro vāyvakne
darturi tanvaṅ kāvak kehta.
samdurtaṅ guṭana aḍgun
būḍ reysi mantōn inji matton.
bati nā bagavanta yehōva
nime, nāva jīvatun marantal
pisusīti. ⁷nāva jīva bēvos
āneke nana nīkun hētu kīton.
nīva pavitra mandirtaga nā
vinanti yevta. ⁸kām siyōṅ
av mūrtina bakti kiyvalir
nīva permata-dayatun tamva
keyde soḍusanter. ⁹bati
nana nīva ḍagur-pānda pāṭa
vārser, nīkun mok kaṇḍi
kīnton. nan kāl karta mokun
kaṇḍi kiyvakne sonon. nimey
baci kiyvani āndī”

injer bagavantana pārtana kītor.

¹⁰ aske bagavantal ad mīndun hukum sītor. te ad mīn yōnan ɟardite kaksi vāɟta.

bagavantana hukumun yōnal vopval

3 aske bagavantana vacan undundi jōka, “nime tēcci nineva inval muke naguɟe sonji, nan nīkun vehta kabuɟun aga pacar kīm” injer yōnan kēnja vāta. ³aden sāti yōnal tēcci, bagavantal hukum sīta tīr nineva naguɟe sottor. id ɟagur naguɟun hinda bājnal handa bāj viɟana itteke mūnd rōjk lāgndu. ⁴yōnal ad nineva naguɟun ropo nēngsi, undi diya tākanacor lak tāksi, “uɟde cālis rōjkne id nagur sate nās ānta” injer pacar kītor.

nineva naguɟer lōkur cuk cuke māyval

⁵te nineva naguɟer yōnal vehta bagavantana goṣit poro barosa irsi, upas manval dinam ɟari kīter. garib-haribna, bēd-bāv selvak samdire pāpnal maltom inji, tohan sāti pōteṅ* gūɟdi kīter. ⁶ad nineva naguɟor rājal kēnci tana gir kacurital reysi tana pōɟsi matta ad rājalir pōɟval kapɟi kuɟusitor ani pōte gūɟdi kīsi nīrdun poro uttor.* ⁷⁻⁹utta

peje nineva naguɟor rājal, “nana ani nāvur mantrir ihin nirnay yēttom: mamot samdir ani janvar gir upase mandana. itteke veylo-māynal ani ɟor-janvar bataṅge tinva unva. samdire tamo kiyvalik karab kām k suṭi kīsi, tamo julmate kiyusvalikun marnga lāgar. veylo-māynalir pōteṅ gūɟdi kiya lāgar ani janvarkun poro gir pōteṅ vāṭa lāgar. māynalir samdire tamva tan-mande pūro bagavantani vinti kiyana. ihin maraṭ kīteke mōka bagavanti tanakun vāta vele sōṅgun kami kīsi mā poro daya tohci mākun nāseɟam kiyvak dānur” injer haval dāralir saṅga nineva naguɟe vehusitor. ¹⁰ad nineva naguɟer tamvaṅ karab kām k kun suṭi kīter. ad sūɟsi bagavantal man māryusisi mune vehtapinay vūrkun nāseɟam kiymaki.

yōnan duksa lāgval

4 id sūɟsi yōnan bey duksa lāgta ani sōṅ ātor. te ihin pārtana kītor: “yē bagavanta! nime daya ani dil-dārtor bagavantani āndi. ani sōṅgun vāyvak perma kiyvani āndi injer ṭāvay. aden sāti vūrkun nāseɟam kiyvak māpi kīnti injer gir nākun ṭāvay. nā dēsne maneken nana ihin āyar injer sōnc kīsi, nineva

* **3:5** tole av pōteṅ janvarta tōlde ani gore būrane tayar kīndir.

* **3:6** tanva tana bagavantani mune cuɟur-pān kīsi dusrurkun tohan sāti nīrdun poro uttor.

naguḍun badli tārsis sonle pesiton. ³yē bagavanta! nākun jaka. bāriteke nana vūrkun vehtapinay jargser sele. aden sātī pisvaḍun ter sātay nayam” injer bagavantān vinanti kītor. ⁴ad kēnci bagavantān “nana vūrkun nāseḍam kiymaki inji nime sōṅgun vāyma” injer vehtor.

vēli ani puḍi

⁵aske yōnal ad naguḍa siḍayiṅg bājneke sonji, aga undi maṇḍa vāṭsi, “naguḍun batal bahan āntayo sūḍka” injer ad daḍmite uttor. ⁶bagavantān yōnan vāta duksa kami kiyan sātī yōnana talat poro daḍmi sīnal undi vēlitun pirusi bersusītor. ad vēlitun sūḍsi yōnal bey kusi ātor. ⁷bati dusro nēṭi bay-bay āneke bagavantān undi puḍit tayar irsi mattor. te ad puḍi

vēlitun katri kīta. aske ad vēli vār jūrta. ⁸kaḍak yeddi terneke kāsta vaḍi gir siḍayiṅg rohtor. yōnana taladun yeddi lākta. te vōr bēvos āsi, “pisvaḍun ter sātay nayam” ittor. ⁹aske bagavantān, “id vēlitun hindal gir nime bāri sōṅgun vāti?” injer yōnan pūsi kītor. te yōnal “hō! nākun sāyana acor sōṅg vāta” ittor. ¹⁰bati bagavantān “nime kaṣṭam kiymaki ani ad vēlitun pōsi gir kiymaki. undi rātne puṭsi bersi undi dihaten vār jūrta id vēlitune randi kīser manti. ¹¹te, tap-vop kare māyo vūr undi lāk vīsa hajarkun ter adik māndi ani samdi ḍōr-janvarkne manval nineva inval muke naguḍa goṣṭitun bārete, nana bacor randi dosa lāgar?” injer yōnan saṅga ittor.

gōṇḍi bāsata id pūna niyamun bārete

mune vehval goṣṭi

bāsa inval māynan bagavantal sīta inam ānd

asal bāsa itteke batal? narimankalir voron voror tamva manda ani dilta ani uṇḍe bade samacārtun goṣṭina rūpne artam ānal vehval seleke lihi kīsi manvaḍun bāsa inter. id bāsa goṣṭine itteke bad goṣṭi бага vāyana inval vākyamna rūpun piysi, kālamun piysi tayar āsi mandanta. ītal bāsa kīnekene id kalitaga narimankal samdo jāti-janvarknagaṭal alag ani ḍagur-pānde mantor. id bāsaye māynalira muke gun āndu. iden hindale māynana jāti, rīti-rivaj, kāydaṅg-kānunk ani mān-pānde tākval id duniyaturkun kare mānta.

bāsa багаṭal vāta? bagavantall id kalitun bey sōba gaḍi kītor. bahan itteke, tīr-tīrknaṅg marakne, raṅg-raṅgnaṅg puṅgakne, dusro-dusro janvarte, dusro-dusrok jātine ani bāsane tayar kītor. bāriteke ihin vele tīrk matteke, bagavantana cokoṭ lāganta. aden sāṭi bagavantale iv samdo bāsana varamun duniyatur māynalirkun sītor. māynana puṭgaḍmi bagavantanal ātapinay, bāsana puṭgaḍmi gir bagavantana āta.

bāsata udes batal? id duniyataga manval har undi bāsaton mān puṭana ani ad bāsaton bārete dihante pariksa kīsi kariyana. id bāsa vaḍkval parja icur-icur maruṅsi, tān būle māyvakk manle, rāki kīsi irana. namunaton bahan itteke, mā kōya seleke gōṇḍi goṣṭin ḍiksanaṛina rūpne, mā kōya bāsaton pustakna rūpne cāpi kīsi irana. ahne pāṭane rūpne ani sinimana rūpne gir tayar kīsi rāki kiyaṇa.

kōyane seleke gōṇḍi bāsate baybil bāri mandana? har voron bāsaton vāci kiyval ani lihi kiyval hak manta. har voron satemun kari kiyval ani artam kiyval hak manta. tanakun iṣṭam vāta adenaga barosa irle har voron hak manta. duniyataga manval har voron gir bagavantana bārete kabuḍun vāci kiyval ani kēnjvaḍa hak manta. ani tamva sāṭi manval ad kabur kēnci, man-dilaga sōnc kiyval jurat manta. bagavantall mā sāṭi batal kītor ani batal tayar kīsi irtor invaḍun bārete maraṭ inke vēri mā bāsate vāci kiymaki. bagavantall mā samdirkun batal vehcer mantor inval kari kiyaṇ sāṭine, iden kōyane lihi kiyval jargta. id tīrde vōr bagavantana kari kīsi, vōn bārete samje māsi, maraṭ vōna sēva

barobar tarikate kiyana injerente, id muke kām kiyval jargta.

baybil itteke asal batal āndu?

bagavantale tanvaṅg vacank ani hukumk manval id grantun tanvur pravaktalirkun ani baktalirkun vehci lihi kiyustor. vīr lihi kiyvalir samdir gir āsiya, āprika ani yūrap invalik mūnd kaṇḍalknaṅ, dusrok-dusrok dēsalknaga ani dusrok dusrok piḍinaga bagavantal hukum sīta tīr vīr lihi kīter. vīr samdir lag-bag cālīs jank matter. vūr iden pandra nuhk sālkh yēsu parbu puṭvak maneke ani, yēsu parbu puṭta peje undi nūr sālkhun ropo lihi kīter. itteke pūro sōḍa nuhk sālkh id baybil grantnaṅg pustak lihi kiyval jargta. idenaga pūro sāt sārūṅg pustak mantaṅg. idenaga raṇḍ bāgalk mantaṅg: modoḍa bāgamun *paḍana niyam* inter ani reṇḍava bāgamun *pūna niyam* inter. bati id grantnaga sirip reṇḍava bāgam kōyane anuvād kīsi manta. modoḍa bāgam uṇḍe gir pūro anuvād āyle manta.

ad toleta grant inke manvalir mā kōyturaṅg nēki-badin bahan lāgsi manta?

kōya darmataga tottale sēsanaṅg arpanaṅg ani bakrana balidān siyvalik nēki-badiṅg tākser mantaṅg. iv samdo tīrknaṅg balidānk mākun suk-sāntne irana ani mukti puṭana injer har sāl kīser mandantaṭ.

bati bagavantal mā samdir sātī kēpat kēpat av nēki-badiṅg kiyvakne undiy jōka tanvor marin balidān sītor. id balidāntun hindal mākun svargnaga mukti puṭanta. maraṭ vōr bagavantanur mari-miyaḍ āntaṭ. id balidānta goṣṭitun sōnc kīteke, bagavantal mākun bacoro lāḍ ani perma kīser mantor inval kare mānta. bagavantal pūro kalitun gaḍi kītor. tānga manle narimankalir āyvalir mākun gaḍi kītor. ani nākun hētu kīser, nāva pārtana-vinti kīmṭ injer vehtor. aden sātī bagavantana goṣṭi duniyataga manvalir samdir sātī, har gaṭka kāmī siyval āndu. te id grantna jurat mā kōytur sātī gir vele manta. bagavantana goṣṭitaga manval satem piḍinaṅg piḍiṅg mārīvakne undi tīr manval āndu. ani vōr bagavantal mākun sīta vāgdan basken tōḍ-mōḍ kiyor. id grantnaga bagavantal mākun mukti siyle vopnal, duniyat ropo maraṭ bahan pisana invalik bagavantanaṅg goṣṭiṅg mantaṅg.

**vōr bagavantan
bahan kari kiyana:**

1. ***bagavantana udes:*** bagavantal nīkun vele lāḍ kīser mantor. vōr undi udesun sātī nīvur aval-bābona pīṭe nīkun jalma āyustor. nime vōr bagavantan

kari kīsi, vōn saṅga basket
mīre māsi mandana invale
vōna udes āndu. iden bārete,
“bagavantal duniyaturkun
bey lāḍ kīta kāḍki, tanvor
vorore manval marin id
darturitaga sārī kītor. vōn
poro barosa irval har voror
nāseḍam āyvakne, vūrkun
basket gir pisval jīva puṭana
injerente ihin kītor” injer id
grantna XYZ pējitaḡa manta
(yōhan 3:16).

2. *parjat ani bagavantan*

naḍḍum manval aḍcand:

har voror bagavantan kari
kīsi, vōn saṅga basket mīre
māsi mandana inval vōna
cokoṭna udes manta. bati
māynalir bōna sari vōr sonjer
manter. ani vōr bagavantal
nēmi kīta kānun tīr piser
selur. ihin bagavantan ulṭa āsi
pisvaḍun pāp injer kēyanter.
id pāp mākun ani bagavantan
pāki kīsi vāḍta. vōn saṅga
mīre māsi manvakne ani
lāgi-bāgi selvakne kīta. id pāp
bagavantan karum basken
sonvakne narimankan aḍcand
āsi nilanta ani samdir poro
maranta siksa taci vāṭanta.
bāriteke,

“niyatnor voror gir selor!

niyatnaṅ sarin bārete voror
gir artam kiyor!
bagavantan mahkval voror
gir selor!

samdire sari bahke māsi,
batatune kāmī siyvak āter”
injer id grantna XYZ pējitaḡa
manta (rōma 3:10-12).

3. *ad aḍcandun vīḍusval bagavantana pilan:*

māvaṅ batatune kāmī
siyōṅ av kōsidkne maraṭ
bagavantanaga sonda parvaṭ.
aden sāṭi bagavantale
māvaṅ pāpkun barpur
kaṇḍi kiyvaḍun tayar kītor.
bahan itteke, māynan ani
bagavantan naḍḍum aḍḍam
āsi manval pāpun teṇḍsi
vāṭlene, yēsu kiristun id
kalitaga rohtor. iden bārete,
“niyatnor kiristu,
bagaḍ-niyatnur āyvalir
māvaṅ pāpkun piysi, siksa
bōge mātor. ani mākun
bagavantanaga karum tarle,
undiy jōka mēndoḍa rūpne
maran ātor” injer id grantna
XYZ pējitaḡa manta (1va
pēturu 3:18).

anuvād kiyval tarika:

*mā kōyane id grant baven ādar
kīsi anuvād kiyval jargta?* duso

dusro bāsane lihi kītaṅ baybilkun
vāci kīsi, aven artam kīsi, maraṭ
samdir samje māyval mā kōya
bāsate lihi kiyval jargta. acore āyva,
baske-baskete dusrok bāsanaṅ
baybilknaga bade undi goṣṭita tēḍa
manduyo aske, grīku seleke hebri
bāsata baybil gir sūḍsi, adena
artamun piysi lihi kiyval jargta.

**ihin lihi kīta anuvād baccor vēri
nama parnal manta?**

1. **anuvād būr kīter?** anuvād
kiyval siksān sārūṅ sāl̄k kīsi,
anuvādnāṅ niyamkun karisi
manvalir mā kōytur iden
anuvād kīter.
2. **id anuvādun būr cekiṅ
kīter?** baybil giyantaga
ani anuvād kiyvaḍaga vele
anubav manvalir cekiṅ
kīter. vūr bahan kīter itteke,
baybilta har pustakun, har
adyāytun ani har vacantun
dihante vāci kīter. ani av
vacanknaga taptāṅ-cuktaṅ
goṣṭin cekiṅ kīsi sudri
kiyuster.
3. **kōyane anuvād kīta
baybiltun tamva
samājnaga vāḍakam kiyle
būr vopter?** samdo tīrknaṅ
cekiṅ āta peje gir, gōṇḍi
anuvādna kamiṭitur āyvalir
mamoṭ anuvād kīta ad har
pustakun dihante vāci kīsi,

mā kōya rivajun piysi uṇḍe
jarasi sudri kītom ani mā kōya
seleke, gōṇḍi samājnaga
vāḍakam kiyle gir voptom.

**dusrok bāsana baybilitagaṭal id
kōyane anuvād kīta baybil bahan
tēḍa manta?**

mododa baybil lihi kīta bāsaton (itteke
hebri, arāmik ani grīku) vūr tottur
bahante artam kītero, ahne id gaṭkate
vāci kiyvalir gir samje māyana invale
anuvād kiyvaḍa muke udes āndu.
nēṭa divosne vāḍakam kiyval bāsate
baybil lihi kīta kāḍki, har voror vāci
kiyvan seleke kēṅjvan artam ānta.
har bāsata vyākaran ani nirmān
alag mandanta. iden hindal, dusrok
bāsanaṅ matta tīr goṣṭitun goṣṭi
anuvād kīteke, tole lihi kītaṅ av vele
udesk urpaṭiṅ-tirpaṭiṅ āntaṅ. aske
vāci kiyvalirkun seleke, kēṅjvalirkun
adenaga manval karal artam samje
māyo. tān uṇḍe voror samji kīsi veba
lāgar. ītal paresan manva injer ani,
vāci kiyval har voron gir cokoṭ artam
āyana injer, mamot goṣṭitun goṣṭi
anuvād kiyvakne har undi bāgamna
artamun anuvād kiyle kōsid kītom.

kahi jōkaṅ anuvādnaga artam
vāyan sāṭi dusrok dusrok goṣṭiṅ
vāpri kītom. ani av jāganaga vāḍakam
kiyvalik goṣṭin vacanta nambartun
piysi pējitaṅ būd lihi kīsi mandantaṅ.
namunat: mattayi 16:24 “tanva
taklibun tana sōsi kīser” injer kōyane

manta. bati grīku bāsate, “modun kānci tākana” injer mandanta. modun kānjval itteke, taklib bōge māyval ani maran āyval.

kahi bāgamknaga kōyane artam barobar vāyan sātī, kahitaṅg vacankun mīri kīsi lihi kītom. ³⁻⁵id tīrde raṇḍ seleke adik vacankun mīri kīteke, munetaṅg peje ani pejeṭaṅg mune vacankun lihi kīteke, vāci kiyvalirkun vele cokoṭ samje mānta.

modoḍa bāsata baybiltun dusro bāsate anuvād kiyvalir būre gir āyi adenaga matta tīr artamun barpur (nūṭun nūr partisat) anuvād kiya parur. iden kari kīsi, mamot gir bagavantana vele pārtana-vinti kīser, anuvād kiyle budi-giyantun talkser, mā kōya-kōyturkun bagavantana vacan bacoro kāya-kaṣṭam kīsi andustom. inke māva pārtana batal itteke, māvur veleṭir lōkur id kali gaḍi kiyval ani mā jīvator mālkal āyval bagavantana vacantun artam kiyana, nammana ani vōnor mari āyval yēsu kiristunaga barosa irana. bāriteke

bagavantana sate sari-māragnal ani vacantal bahke māsi sari būle māsi manvalir mā sātī, tanvor mari yēsu kiristun rohci, vōna pavitra netuḍa ani jīvata arpana siyustor. ani vōr yēsuna jalma āyvak maneke, lihi kiyustaṅg grantknaga matta tīr tirisi vōn mūd rōjkne bagavantat nēṇḍustor. vōnga bōrte barosa irantero, vōn mukti puṭanta. iden bārete,

“vēr yēsuna poroḍun suṭi kīsi, daturit poro manvalira bōnay porol mākun baci kiya paro” injer id grantna XYZ pējitaga manta (apo. kā. 4:12).

ani uṇḍe undi jāga,

“yēsu parbuye mā mālkal āndur injer mā toḍde vopsi, bagavantat vōn marantal nēṇḍustor injer, mā diltaga barosa kīteken, maraṭ bace māntaṭ” injer id grantna XYZ pējitaga manta (rōma 10:9).

gōṇḍi anuvād kamiṭi

2018

pilemōn

pilemōntun lihi kīta ciṭi

ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: pavlu

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag sāt sāldaga lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: pavlu jēldaga maneke id ciṭi lihi kītor. pilemōntur dāsirgaṭal onesīmon inval dāsi-māynal parar āsi, pavlu manval jāgataga vātor. pavlu yēsun bāreta cokoṭna kabur vōn vehtor. aske vōr onesīm yēsun poro barosa irtor. te inke pavlu onesīmontun vōnor mālkanaga sāri kīser mantor. onesīmon itteke, ‘pāyda siyval’ injer artam. iden mune onesīmon pilemōnta kāmūn cukḍi kiyval āsi mattor. bati inke bagavantana permata-dayate pavlun, pilemōntun ani vīrgaṭal ter yēsu parbunte vele pāyda siyval ātor. onesīmontun māpi kīsi, kāmna malsi yētana injer pilemōntun, id ciṭi pavlu lihi kītor.

daṇḍosk

1 mā saṅga kām kiyval lāḍnor pilemōntun, appiya bāyin, sipāyin dāt manval arkipun ani mīva rōn mīre māyval carcitur* samdir sātī, pavlu invana id ciṭi lihi kīser mantor. nana ani mā tamun dāt manval timoti, yēsu kiristuna cokoṭna kabuḍun pacar kīta kāḍki, jēltaga arsi mantom. ³ mā bābo bagavantani ani yēsu kiristu parbu mīkun *permata-daya* ani sānti siyir!

pārtana ani danevād

⁴ nana baskete nī sātī pārtana kīntono, aske nī bārete bagavantani danevād vehcer mandanton. ⁵ bāriteke, nīkun yēsu parbun poro manval barosa ani yēsunur baktalir poro tohval nīva lāḍ ani permata-dayatun bārete nana kēnjton. ⁶ maraṭ undi tīrda barosatur āta kāḍki, yēsu kiristunaṅ samdi āsirvādkun bārete, nīva giyan ad barosatun hindal, baḍe māyana injer

* **1:1-2** undi saṅgam āsi manvalir yēsunur baktilir.

pārtana kinton. ⁷yē dāda! pavitra yēsundur baktalirkun lāḍde vele madat kisi, vūrkun ānand sīti. id goṣṭi nāva diltun gaṭi-dīrya sīsi, vele ānand sīta.

onesīmon sāṭi vinanti kiyval

⁸nime kiyvalik kām kun bārete yēsu kiristuna poroḍe hukum sīnal nākun adikār manta. ⁹bati veḍil māynanal āyval pavluna yēsu kiristun sāṭi jēl bōge māser, nīkun permate kōrser mantōn. ¹⁰onesīmontun poro nime daya tohana injer, nīkun vinanti kīser mantōn. nana jēldaga arsi maneke, vōr onesīmon parbunor baktal āta kāḍki, nā tōḍo puṭṭor marin dāt mantor. ¹¹iden mune nīkun vēn hindal batay pāyda puṭmaki. bati inke vēn hindal nīkun ani nākun ivirkunte pāyda manta.

¹²pilemōnu! inke nāva taḍakitun mōḍi manval onesīmontun nihga sāri kīser mantōn. ¹³nime modol nākun bahan madat kītiyo, ahne cokoṭna kabur vehvaḍun hindal, jēldaga arsi manval nākun, inke vēr onesīmon gir madat kiyana inval ica matta. ¹⁴bati nīva hukum selva nana batay kiya paron. undi mōka id cokoṭna madat nākun kīka indkite, nāva julmate āyva nīva ica matta tīre kīm, injer kōrser mantōn. ¹⁵onesīmon kahi rōjk nihgaṭal pāke māsi mattor. basket gire svargnaga nī saṅga mandan sāṭine, ihin jargtayō batalo. ¹⁶vōr inke sirip

nīvor dāsi māynale āyo bati, kiristun namtor mā barobartor lāḍnor baktal āndur. yēsu parbun hindal onesīmon nākun ter vele karumnor āndur inji samje mām. ¹⁷te nime nākun bagavantana sēvataga nī barobar manval īsa dāran dāt samje mākite, nākun karum kītape onesīmon gir karum kīm. ¹⁸vēr nihga batay tap tuṅgsi mandanur seleke batay bāki mandanurte, nāva poroḍe lihi kisi ira. ¹⁹‘nanay ad bākitun kaṇḍi kinton’ injer pavlu invana nanay id goṣṭitun kud lihi kīser mantōn. bati nime nīva pisval pūro jinganita nākun bāki manti injer nana hētu kiyval jurat sele. ²⁰aden sāṭi parbun namtor nā tōḍo puṭṭor tamun dāt, yēsu kiristun sāṭi nākun id madat kisi, nāva dīla icatun pūri kīm. ²¹nīva mām-maryadatun poro nākun barosa manta. nana talkta aden ter adik kīnti, injer nākun ṭāvaye. aden sāṭine, id ciṭi nīkun lihi kīser mantōn.

²²uṇḍe undi goṣṭi batal itteke, vertalir sāṭi manval kamratun nā sāṭi tayar kisi ira. nīvaṅ pārtanaṅ kēnci, bagavantal nākun nihga sāri kiyle vopmaḍ mandar injer āsate sūḍser mantōn.

²³yēsu kiristun sāṭi nā barobar jēldaga arsi manval epaprāl nīkun daṇḍos vehcer mantor. ²⁴nā saṅga kām kiyvalir mārku, aristarku, dēmal ani lūkal gire nīkun daṇḍos

vehcer manter. ²⁵yēsu kiristu

parbuna permata-daya mīvaṅg ātman
sāt mani.

yākob

yākob lihi kīta ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yākob

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag cālis siyunalte panas sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: ad gaṭkate yākob inval porol veleṭirkun matta. vīrgaṭal vēr yākob yēsunor tamur āndur. yēsu pisi maneke, vēr yākob vōnga barosa irmaki bati, sāsī-nēṇḍta peje, vōr yēsu karalen bagavantanor mari āndur injer sūḍsi, kari kisi barosa irtor.

marat taklibknaṅ pariksan vōrci mune tākteke, bagavantan poro karal barosa manta inval dusrurkun kare mānta. carcitur saṅga ani baḥiḍur lōkur saṅga manval tarika sūḍsi, karal barosatun bārete kari kiya vaco. kiyvalik kām̄k ani vaḍkvalik goṣṭin hindal, karal barosa manta ki sele injer mākun kare mānta. karal barosatun bahan kari kiyana invaḍun bārete id ciṭitaga manta.

1 bagavantal ani yēsu kiristu parbunor sēvkal yākobna āndun. duniya pūro pagre māsi manvalir bagavantanur baktalirkun* daṇḍos dosi, id ciṭi lihi kīser mantan.

barosa ani budi-giyan

²⁻³ nāvur dādalir-bāyikniṭ! mīkun taklibk ani duksaṅ vāteke gir mirat vele ānandne maṇṭ. barosate av taklibk ani duksan meysi mune sotteke, mīkun uṇḍe icur vōrcval

gun abbanta injer mīkun ṭāvaye.

⁴ mirat vōrcval guntaga baḍe māsi gaṭ āteken, cokoṭe barosataga gaṭ āser bē-kasur vālir āya parantiṭ.

⁵ mihgaṭal bōne budi-giyan selveke vōr bagavantan kōrana. ahan kōrtor vōn, rāṅgi siyvakne kōrtatun ter adik siyval bagavantal āndur. ⁶ bati bagavantan kōrneke, sīntoro siyoro injer anumānamna barosate talkmaṭ. anumānamne talkval samdurtaṅg helvaṅg bahan vaḍide tēdantaṅg

* **1:1** bagavantanur baktalirkun: itteke, bāra kāndanur yūdulkna jātitur lōkur injer grīku bāsate manta.

ahan mandantor. ⁷⁻⁸ātor raṇḍ tirkne
sōnc kiyval māynal tanva sardaga
basken barobar tāka paror. aden sāṭi
parbunagaṭal tanakun uṇḍe batay
puṭmaḍ mandar injer ātor āsa kiyva.

garib ani danevantāl

⁹garib baktalir tamakun bagavantāl
sīta ḍagur-pāndun piysi, ānandne
manda lāgar. ¹⁰bati danevantālir
baktalir tamakun bagavantāl sīta
cuḍur-pāndun piysi, ānandne manda
lāgar. bāriteke vūr gir jādīta puṇgaḍun
dāt sāya lāgar. ¹¹pōḍḍ pesiyanta,
ad yedite jādī vatanta inval mākun
ṭāvaye. jādī puṇgaḍa sōbata rūp
karab ānta. ahne danevantālir baktalir
gir tamvaṅg kām̄k kīser, maneken
nāseḍam ānter.

karab gunk bagavantanal vāyoṅg

¹²duksaṅg vāneke aven vōrci meysi,
mune sonvalir baktalir āsirvād
yētanter. tanakun perma kiyvalirkun
bagavantāl vāgdan sītor ad jīvata
kiriṭ* duksaṅg vāneke, barosataga gaṭ
nilturkun puṭanta. ¹³bōnay āyi kasur
kiyan sāṭi man vitteke, bagavantale
nāva mandun vituser mantor injer
inva. bāriteke bagavantāl tanva
mandun kasur kiyvan sāṭi vitusor ani

mīva mandun ātal budi puṭusor.
¹⁴bati har māynal tanva kasur kiyana
inval budite, niyatun bahke māsi
karabna āsataga kōṇḍe māntor.
¹⁵ātal karabna āsa piṇḍamun dāt
baḍe māsi, pāp invaḍun jalma sīnta.
ad pāp bersanacor bersi, ātmata
sāvdun jalma sīnta.

¹⁶nāvur lāḍnur dādālir-bāyikniṭ!
miraṭ pase māymaṭ. ¹⁷har undi
cokoṭna ani pūro barpur vāle vastu,
svargnaga manval bagavantanal
vāser manta. vōre bābo hābaḍaga
vēḍci siyvalikun nivḍi kītor. av
vastuna vēḍcite daḍmi māriyanta,
bati bagavantāl basketke māriyor.
¹⁸bagavantāl tanva sate goṣṭitun
hindal tana nivḍi kīta kalitaga maraṭ
paṇṭata modoḍa īsatun dāt* mandana
injer miytor.

sate goṣṭitun kēnci ad goṣṭi tīr kām̄ kiyval

¹⁹nāvur lāḍnur dādālir-bāyikniṭ! id
goṣṭitun kari kīm̄. har māynal kēnjle
tayar mandana ani vaḍkneke sōnc kīsi
jōksi vaḍkana. veyne sōṅgun vāyva.
²⁰bāriteke māynana sōṅg bagavantāl
ica kiyval, niyatna sari tākusa
paro. ²¹aden sāṭiṇe mihga manval
karab-pāndun ani багаḍ-niyatun

* **1:12** jīvata kiriṭ itteke svargnaga basket manval jīva seleke mōksem.
paṇḍusta paṇṭata modoḍa īsa bagavantana y ānd.

* **1:18** yūdulk

suṭi kīsi tākaṭ. mīva man-diltun ropo bagavantal irta ad goṣṭitun piysi tākaṭ. id goṣṭi mīkun baci kiya paranta.

²² bagavantana vacan sirip kēnjvale āyo bati, ad vacan vehta tīr tākana. ahan tākveke mīva miraṭ mōsem kītur āntiṭ. ²³⁻²⁴ bagavantana goṣṭi kēnci, ad goṣṭi tīr kiyor vōr māynal ārsataga tanva mokom sūd̄si, tana bahan mantoro inval bahri sonji, yeṇtane maruṅvan dāt mandantor. ²⁵ bati bagavantana vacantun dihan̄te sūd̄teke tānga batay kami sele. parjatun ad mōkḍo suṭi kiyusa paranta. aden sāṭi bōrte māynal ad vacantun kēnci, ad vehta tīr kīntoro, ad vacantun vōr basken marngor. bati ad vehta tīr pisantor. ātor māynal bad kām kīteke gir bagavantal vōn āsirvād sīntor. ²⁶ bōrte tanva tanay baktana in̄jer vehcer, tanva venjeḍun jarabne ira paroro, vōr tanva tanakun mōsem kiyval āntor. vōna bakti batatune kām̄i siyo. ²⁷ rāṇḍe veylokun ani pōsaṭi mari-miyaḍun taklib maneke, vūrkun madat kiyval baktitune bagavantal kōrser mantor. ahne id duniyata pāp tanakun tuṇḍvakne suduḍ manval baktitun gir bagavantal kōrser mantor. ihin kalti selvakne manval baktiye karal bakti ānd.

cuḍur-pānde sūd̄va

2 nāvur dādalir-bāyikniṭ! maymate jaga jaga miḍcer manval, yēsu kiristu parbun poro barosa irvalir miraṭ, bōne bēd-bāvte sūd̄maṭ. ² namunatun voror māynal sōnetan̄g mudaṅ ani bāritaṅ kapḍiṅ kersi ani uṇḍe voror mākḍe mātāṅ kapḍiṅ kersi, miraṭ *mīre māyval rōtaga* vāter iṇṭu. ³⁻⁴ aske miraṭ bāritaṅ kapḍiṅ kersi saje māsi vāton saṅga, “dāda! nime id cokoṭna kursitaga uda” in̄jer vehci, garibun saṅga, “nime aga nila seleke ige būḍ uda” in̄jer vehteke, miraṭ bēd-bāv tohci, karab budite tasva kītur āntiṭ.

⁵ nāvur lāḍnur dādalir-bāyikniṭ! id goṣṭi kēnjaṭ. iden munen tanakun permate bakti kiyvalirkun tanva rāj sīnton in̄jer bagavantal vāgdan sītor. aden sāṭi bagavantale duniyatura naduḍun mune garib manvalirkun barosataga danevantallir kīntor. ani vōre tanva rājna īsa yētana in̄jer vūrkun nēmi kītor. ⁶ miraṭ vīr garib lōkura hijat vōser mantiṭ. bati mī poro adikār tākuser, mīkun kōṭknaga* havli kiyvalir vīr danevantallire āndir ki āyur? oho, vīre āndir! ⁷ miraṭ bakti kiyval kiristuna cokoṭna poroḍun rehci

* **2:6** seleke pancadknaga.

vaḍkvalir vīre danevantalir āndir ki āyur? oho, vīre āndir!

⁸“nīva nikun perma kītape nī āju-bājuturkun gir perma kiyana” inval *darma-granṭna* muke hukumun miratṭ piysi tākteke, ad cokoṭṇay goṣṭi ānd. ⁹bati undi mōka miratṭ bēd-bāv tohkiṭṭe, darmata kānuntaṅg hukumkun piysi bayman āsi pāpir āntiṭ. ¹⁰bāriteke bōre āyi ad kānuntaga manvalik samdo hukumkun piysi tākser, undi hukumun ṭūṭi kīsi tākteke gir, vōr pūro darmata kānuntaṅg hukumkun piysi tākmaki inval badnam āntor. ¹¹bāriteke “pīr kiyva” injer vehtor vōre, “bōnay jīva gir yēṭva” injer vehtor. aden sāṭi voror māynal pīr kiyveke gir undi mōka bōnay jīva yētteke, vōr ad kānuntaṅg hukumkun bayman āsi tāktor āntor.

¹²aden sāṭi mākun mōkḍo suṭi kiyval kānuntun piysi, vaḍktatun hindal ani kām kītatun hindal bagavantal tasva kiyval mantor injer dihante tākana.

¹³bāriteke dusrur poro daya tohur vūrkun bagavantal tasva kīneke, vūr poro gir daya tohor. bati būrte dusrur poro daya tohantero, bagavantal tasva kiyan nēṭi vūr vele santos ani ānandne mandanter.

barosa ani kām kīsi tohval

¹⁴nāvur dādalir-bāyikniṭ! “nākun yēsu kiristun poro barosa manta” injer voror māynal vehtor iṇṭu bati,

ad barosa matta tīr kām kiyveke, ātal barosa batatune kāmī siyo. ātal barosa māynan baci kiya paranta ki batal? baci kiya paro. ¹⁵namunatun voror dādale āyi, seleke undi bāyiy āyi, tinle tiṇḍi selvak seleke, pōṇḍle kapḍiṅg selvak matter iṇṭ. ¹⁶aske miratṭ vōr dādan seleke, ad bāyin batay madat kiyvakne, vūr saṅga, “sāntite sonji, peṭimen tiṇṭu ani mēndol-men kapḍiṅg pōṇḍat. aske mīkun garmi vānta. iv samdo mīkun bagavantal sīntor” injer sirip goṣṭinen vehteke batay pāyda puṭo. ¹⁷ade tīrde barosa manta injer vehci, barosa matta tīr kām kiyveke gir ātal barosa voṇṭari āsi sānta.

¹⁸bati namunatun bōre nā saṅga, ‘nākun yēsun poro barosa manta’ indanurte, aske nana, ‘nāva barosatun cokoṭṇaṅg kām kīsi tohanton’ injer vōn vehci, ‘nīva barosatun kām kiyvakne toha parki ki batal?’ injer pūsi kīnton. ¹⁹bagavantal vorore mantor injer nime barosa kiyval cokoṭe bati, batal pāyda? ahan būtk gire barosa kīser, verisi tara tara āser mantaṅg.

²⁰ehe pisaṭi! kām kīsi tohvakne manval barosa batatune kāmī siyo invaḍun gava pahje ki batal? ²¹mā tottor bābo abrāhamun hētu kīm. vōr tanvor mari isakun balidān siyval bovat poro bali siyle ānekete, bagavantal vōna kāryatun sūḍsi, vōn

niyatnor injer voptor ki sele? ²²vōna barosaton keyde kīsi tohval miraṭ kari kīntiṭ ki sele? vōr tanva barosa bātal inval keyde tohtor. ²³“abrāham bagavantān poro barosa irtor. aden hindale vōn niyatnor inji bagavantā voptor” inval darma-grantna vacan pūre māta. ad tarikate abrāhamun bagavantān sōptal inval porol vāta. ²⁴id sūḍsi, māynal sirip tanva barosaton hindal āyo bati, tanvaṅ kām kun hindale, niyatnor injer bagavantā voptor inval miraṭ kari kīntiṭ.

²⁵ade tīrde, rāhabu[#] inval lanje veylo ijrāyēl dēsnur kabriyalirkun tanva rōn makusi, samdo māt-maryada kīsi dusro sariy sārī kīta. ad cokoṭna kām kun hindal, ‘niyatna veylo’ injer bagavantā voptor. ²⁶bahante paran sele ad mēndol sāta lekate vāntayo, ahne cokoṭna kām kīsi tohur vūra barosa gire sāta lekaten vānta.

mīva venjeḍun jarabne manal karusaṭ

3 nāvur dādāliṛ-bāyikniṭ! mihgaṭal veleṭiṛ bōda vehvaliṛ āymaṭ. bāriteke bōda vehvaliṛ mākun vele kaṭinta tasva mandanta inval mīkun ṭāvaye. ²marāṭ samdir gire

bacoṅgo galting kīntaṭ. tana vaḍkvalik goṣṭinaga undi gir tap kiyor vōr barpur gun vāle māynal āntor. ātor māynal tanva pūro mēndoḍun jarabne ira parāntor. ³marāṭ tākusta tīr tākana ani māva jarabne mandana injerente kōndan* vēsuni dohantaṭ. ⁴ahne ḍagur rūkata namuna yētteke gir, bey jōrte vaḍi vāsi tān durser vōnta. bati tān tākusval māynal ad rūkatun peje manval cuḍusi kaṭetun* tirusteke, tana bēke sondana itteke hake tān malusa parāntor. ⁵ahne venjer māva mēndoḍaga cuḍusi bāgam ānd. bati ad bey ḍaguk ḍaguk goṣṭiṅ vaḍkanta. ade tīrde, cuḍusi mingul ḍagur kēḍatun bacor-bahan ḍuṇḍusantayo sōnc kīmṭ.

⁶māva venjer gire undi taḍmit dātnay ānd. karabne ninci manval māva mēndoḍaga undi bāgam āsi manta. ad venjer karabun pūro mēndoḍaga pagri kīsi, māynana jinganitun taḍmit dāt lāvi kīnta. ahan lāvi kiyval saktitun ad venjer pātaḍtal* yētanta. ⁷samdi janvarkun, piṭe-puraḍun, purg-busitun, samdurtaga manvalik jivras samdotun iden mune ani iṅke gir māynal jarabne irseren mantor. ⁸bati venjeḍun iṅke vēri bōre tanva jarabne ira parmaki.

* **3:3** grīku bāsate ihin lihi kīsi manta: kōḍata muskuritun lagam dohantaṭ. * **3:4** telugute ad cuḍusi kaṭetun ‘cukkāni’ inter. * **3:6** pātaḍtal: seleke saytandal injer mandanta.

2:25 yehōsuva 2:11

ad venjer jīva teṇḍval vikne ninci
avivakne karab kīseren mandanta.

⁹id venjeḍen maraṭ parbu āyval
bābo bagavantana ḍagur-pān sīntaṭ.
ide venjeḍe bagavantana rūpne puṭṭor
māynan sāpena sīntaṭ. ¹⁰āsirvād
ani sāpena undiy toḍdal bahri vāser
mantaṅ. nāvur dādālır-bāyikniṭ!
ahan maraṭ manva. ¹¹sovor yēr ani
cokoṭna yēr basketḱe undi jalatal pūṭe
māyoṅ. ¹²nāvur dādālır-bāyikniṭ!
anjuri maratun marka paṇḍiṅ*
basketḱe sādoṅ. ahne āṅgur vēlitun
anjuri paṇḍiṅ basketḱe sādoṅ. ade
tarikate, sovor yēta jalatal cokoṭna
yēr pūṭe māyo.

budi-giyan vālir

¹³budi-giyan vālir ani samajdārک mī
ropo bōre manter ki? ahan matteke
vūr sate-pānde tākser, budi-giyan sīta
ad cuḍur-pāndun piysi, vūraṅ kāryan
tohaṭ iṇṭ. ¹⁴undi mōka mīva diltaga
kuṭa kuṭa ani lālsal gunte manji,
ḍaguk ḍaguk goṣṭiṅ vehcer satun
makusiymaṭ. ¹⁵mihga manval ītal
budi-giyan svargnal reysi vāymaki.
id mīkun duniyatal vāta budi-giyan
ānd. ītaḍaga bāv-bakti sele. id
saytanda budi-giyan ānd. ¹⁶bahan
itteke bagate kuṭa kuṭa ani lālsalik
gunk mandantaṅo, aga jagaḍaṅ

loliṅ ani samdo tīrknaṅ karab kāmک
mandantaṅ.

¹⁷bati svargnal vāyval budi-giyan
vele pavitra ānd. ad budi-giyan
sāntitun perma kīnta. ad bōne
batay invak sādu āsi mandanta. ad
budi-giyan vehta tīr kēnjanta ani
dayate sūḍanta. ani ad cokoṭnaṅ
kāmک kīser bēd-bāv tohvak mandanta.
ad budi-giyan satemun piysi tākanta.
¹⁸sate-pānde ani sāntite tākvalir
ad vijatun vīcci, satna ani sāntita
paṇṭatun koyanter.

bagavantana karum varaṭ

4 mihga jagḍaṅ ani laḍeyk batatun
hindal jargser mantaṅ? mīva
diltaga puṭvalik āsan unditun undi arsi
vāyva sonjine iv jargser mantaṅ.
²miraṭ āsa kīkiṭ bati, ad mīkun puṭo.
ad kuṭa kuṭa gunta āsatun sāṭi
māynan jakantiṭ. jagḍaṅ ani laḍeyk
kīntiṭ bati, āsa kīkiṭ ad mīkun puṭo.
miraṭ kōrta ad mihga mano. bāriteke
bagavantana miraṭ talkviṭ. ³miraṭ
bagavantana talkteke gire ad mīkun
puṭo. bāriteke mīva suk-bōgun sāṭi
karci kiyle karabna āsate talkantiṭ.

⁴id duniyataṅ suk-bōgun
saṅga dōstan kīteke, bagavantana
perma kītap āyo bati, pīr kītap
ānta inval ṭāva sele ki batal? id

* **3:12** grīku bāsate oliva paṇḍiṅ injer manta.

duniyatur saŋga dōstan kīka inval,
bagavantan paga-dāral āntor.
⁵“bagavantal mā samdirkun sīta,
ad ātmate maraṭ tanvay bakti
kiyana” injer *darma-grantnaga*,
vaṭi āgame lihi kīsi manta intiṭ ki
batal? ⁶bagavantal mākun vele
permata-dayate sūdser mantor. aden
sāṭine darma-grantnaga,

“bagavantal garvate manvalirkun
ulṭa tiriyantor.

bati kami-pānde manvalir poro
permata-daya tohantor”#

injer lihi kīsi manta.

⁷aden sāṭi, bagavantan mune
cuḍur-pān kīsi maṇṭ. saytandun ulṭa
tiriyaṭ. aske vōr saytan mihgaṭal
parar āntor. ⁸bagavantan karum
varaṭ. aske bagavantal mī karum
vāntor. pāpestalirniṭ! mīvaṅg pāpkun
noraṭ. bahke māturniṭ! mīvaṅg dilkun
suduḍ-pān kīmt. ⁹pāpestalirniṭ!
vicarte ani doksate maṇṭ. jōrte āḍaṭ.
kavvaḍun badli āḍser ani ānandun
badli doksate maṇṭ. ¹⁰parbuna
naduḍun mune mīva miraṭ cuḍur-pān
kīsi maṇṭ. aske parbu mīkun
ḍagur-pān sintor. ¹¹dādalar-bāyikniṭ!
mīva miraṭ voron voror baymante
rāṅgmaṭ. tanvor sōptan rāṅgi sīteke
āyi seleke vōn poro tasva kīteke
āyi, vōr māynal darmata kānuntun
bayman ātona lekate vāntor. mīva

kām sirip ad kānuntun piysi tākana.
ad kānun cokoṭna seleke vāyuṭna
injer tasva kiyval mīkun hak sele.
¹²parjatun poro nāyda tasva kiyval
ani darmata kānuntaga hukumk lihi
kiyusval vorore bagavantal āndur.
parjatun baci kiyval ani nāseḍam
kiyval gir vōre āndur. te āju-bājutur
poro siksa vāṭaṭ injer vehle nīkun bōr
adikār sītor?

ḍaguk ḍaguk gostiṅg vehmaṭ

¹³kēnjaṭ! “nēṇḍ selete nāḍi batter
undi caharde sonji, aga undi sāl
vēri mandantom. varaṭ! aga bēpari
kīsi kotaṅg vele kamay kīkaṭ” injer
vehvalirniṭ kari kīmt. ¹⁴nāḍi batal
jargantayo mīkun ṭāva sele. mīva
jīvatun bārete sōnc kīmt. miraṭ juluk
disi uṇḍe julukne mayaḍ āsi sonval,
pōyata duhartun dātnur āndiṭ. ¹⁵ahan
invaḍun badli miraṭ, “parbu jīvate
irteke, id kīkom ad kīkom” injer
vehana. ¹⁶bati miraṭ ahan kiyviṭ.
lāṇḍi-labaḍ ḍaguk ḍaguk gostiṅg
vehcer galting kīntiṭ. ¹⁷aden sāṭi
cokoṭ kiyana inval, ṭāva manji gir
cokoṭ kiyor vōn pāp lāganta.

danevantalirkun damki siyval

5 yē danevantalirniṭ, kēnjaṭ! miraṭ
duksate āḍser kiliyaṭ. bāriteke
mīkun gācar-gaṇḍalk vāyvalik

mantaṅg. ² mīva dan-davlat kaḍiyanta ani mīvaṅg pāṅguk velum piyantaṅg. ³ mihga manval sōne ani kūra cilim piyanta. ad cilim mī poro ulṭa gava vehci, mīvaṅg mēndolkun taḍmit dāt ḍuṇḍusanta. iv *ākritaṅg divoskne* gire miraṭ vele dan-davlatna ḍiḡ vāḍser mantiṭ. ⁴ kēnjaṭ! mī vahuknaga kām kiyvalir būytalirkun, miraṭ būti siyvakne pasi kītiṭ. vūraṅg būtiṅg mī poro piradi kīser mantaṅg. vūr būytalira āḍval svargna dalamnor parbunaṅ* kevkun kēnja vāta. ⁵ bomit poro mīkun pasand vāta tīr suk-bōgne piser, koyval dinamun sāṭi, mīvaṅg dilkun koḍyusi tayar kīser mantiṭ. ⁶ miraṭ niatne tākvalirkun siksa vāṭsi, vūrkun jaktiṭ bati, vūr mīkun marla baḍmaki.

samdotun vōrci mune dāyana

⁷ aden sāṭi dādalir-bāyikniṭ! parbu malsi vānal vēri, miraṭ vōrci cokoṭe sūḍser maṇṭ. bahan itteke, voror kētidāral tanva bomitaga vāṭval cokoṭna paṇṭatun sāṭi, bahan sūḍser mandantoro dihante kari kīmt. vōr kētidāral modoḍa pir vāsi* paṇṭa piranta agaṭalte bersi, paṇṭa koyle vānal vēri vōrcikun cokoṭe sūḍser mandantor. ⁸ miraṭ gir mandun gaṭ kīsi, vōrci sūḍser maṇṭ. bāriteke

parbuna malsi vāyval vakat karum vāser manta. ⁹ nāvur dādalir-bāyikniṭ! voron poro voror caḥḍiṅg vehmaṭ. ahan vehturkun parbu siksa vāṭantor. kēnjaṭ! vōr nāyda tasva kiyval adikāri veyne vāyval mantor.

¹⁰ nāvur dādalir-bāyikniṭ! parbun bārete vehtur *parvaktalir* taklibk bōge māter. vūr parvaktalira namuna yēcci miraṭ tākaṭ. ¹¹ taklibk vōrci barosate tākturkun āsirvāḍ yēttur intaṭ. yōbuna vōrcval guntun bārete kēnci mantiṭ. parbu vōn ākrit bātal inam sītor inval miraṭ sūḍtiṭ. parbu vele daya ani kivul vāle āndur. ¹² nāvur dādalir-bāyikniṭ! samdin ter muke batal itteke, svargna poroḍen āyi, bomita poroḍen āyi, uṇḍe dusro batatay poroḍen āyi, miraṭ voṭ vāṭva. sirip batal manta ad vahaṭ. ahan matta tīr vehteken bagavantal mīkun siksa vāṭor.

¹³ mihgaṭal bōre āyi taklibknaga arsi matteke, vōr pārtana kiyana. ānandne mattor vōr, bagavantana pārtana-vinti kīser pāṭaṅg vārana. ¹⁴ mihgaṭal bōre āyi yeḍki-dukne matteke, carcitur pedolkun vōr kēyusana. vūr vāsi parbuna poroḍe niy sōksi, vōn sāṭi pārtana kiyana. ¹⁵ ahan barosate vūr pārtana kīteke, vōr dukelal cokoṭ āntor. parbu vōn cokoṭ kīntor. undi mōka vōr pāpk kīsi matteke, vōnaṅg

* **5:4** *svargna dalamnor parbunaṅ*: itteke sakti vāle bagavantal. ursan vakatne jarasi pir vānta ani paṇṭa koyan mune bey pir vānta.

* **5:7** ad jāgataga

pāpkun parbu māpi kītor. ¹⁶aden
sāṭi bave pāpk kīsi mankiṭṭe, bōnaṅ
vohk pāpk mī naḍḍum miraṭ vopaṭ
ani voron sāṭi voror pārtana kīmṭ.
iden hindal, mīva tabiyat cokoṭ ānta.
niyatnona pārtana vele saktite manji
bacoro cokoṭ kiya paranta.

¹⁷yēliyal mā dātnore sādaran
māynal āndur. pir arva injer tanva
mande pārtana kītor. te saḍe mūnd
sālk vēri, bomit poro pir armaki.

¹⁸ad āta peje pir arana injer marla

pārtana kītor. aske hābar pirdun
arusta ani bomi tanga urstaṅ
paṇṭaṅ paṇḍusta.

¹⁹nāvur dādalir-bāyikniṭ! mihgaṭal
bōre āyi sate sardun bahke māteke,
vōn malsi satnaga tatteke id goṣṭitun
kari kīmṭ. ²⁰pāpestan pāpna sarital
sate sarde malustor vōr, pāpina
ātmatur marantal tapusi, baci
kiyustor āntor. ide āyva pāpinaṅ
pāpkun bagavantana keyde vōr māpi
kiyustor āntor.

2va yōhan

yōhan lihi kīta reṇḍava ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yēsu kiristunor sisyal āyval yōhan.

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag hasi siyunalte novad siyung sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: yēsunur baktalir bad satemnaga nilsi mandana. yēsu kiristu māynana rūpne vāymaki injer veleṭirkun pasi kiyvalir pesiter. te vūr bārete bahan mandana? barosa irtataga tāna paṇḍi barpur puṭnal vēri, vōrci mune bahan tākana invaḍun bārete id ciṭitaga lihi kisi manta.

yōhanta daṇḍos

1 bagavantana keyde nēme mātur baktalirniṭ*, mīkun nāva daṇḍos! nana mī carciturkun pedolta āndun. nana ani satun kari kītur samdir gir mīkun perma kīser mantom. ² mamotṭ bāri perma kīser mantom itteke, satem mā dilknaga manta ani ad basketṭ gir mā saṅga mandanta.

³ bābo bagavantal ani mā yēsu kiristu parbu, mī poro kivul tohci, mīkun *permata-daya* ani sānti siyir. maraṭ satem ani permate pisan sāṭi vōr madat kiyir.

satnaga nilsi maṇṭ

⁴ bābo bagavantal mākun āge sītapinay, kahitur baktalir satemun piysi tākval sūḍsi, nākun vele ānand lāgser manta. ⁵ lāḍnur baktalirniṭ! maraṭ voron voror permate sūḍana injer mīkun kōrser mantom. id hukum pūna āyo bati, modol vehtatune lihi kīser mantom. ⁶ perma itteke, bagavantanaṅ āgen piysi tākval. modol miraṭ kiristuna cokoṭna kabur kēnjitiṭ agaṭal, 'voron voror permate sūḍana' invale bagavantal sīta āge ānd.

* **1:1** bagavantana keyde nēme mātur baktalirniṭ: bagavantal nēmi kīta veylo ani tānur mari-miyaḍ injer grīku bāsate lihi kisi manta.

⁷nana ihin bāri vehcer manton itteke, yēsu kiristu māynana rūpne vāymaki injer pasi kiyvalir veleṭir duniyate pesiter. vūr ātur pasi kiyvalir kiristunur paga-dārķ āndir. ⁸miraṭ kamay kītātun soḍusvakne, barpur inam puṭnal vēri, vūra keyde pase māyvakne dihante maṇṭ.

⁹kiristuna bōdataga nilsi pisval, bābon ani marin vopval āndur. ad bōdataga nilvakne tān saṅga uṇḁe adik jōḁi kīsi vehval, har voror bagavantana nammor vōr āndur. ¹⁰āton mīva rōn kēymaṭ ani

vōn cokoṭ-vāyuṭ gir pūsi kiymaṭ.

¹¹vōn cokoṭ-vāyuṭ pūsi kiyval vōnaṅ karab kāmknaga gir īsa yēṭta lekate vāntor.

¹²uṇḁe vele goṣṭiṅg nīkun lihi kiyana injer nākun vāṭe mānta. te aven sāyte kāgutun poro lihi kiyval nākun pasand sele. bati mīkun baske sūḁka inal jīva āser manta. nana mihga vāta peje mukabili vaḁkana inton. iden hindal mākun barpur anand lāganta. ¹³bagavantana keyde nēme mātur baktalir,* mīkun daṇḁosk vehcer manter.

---

* **1:13** *baktalir*: sēlaḁur mari-miyaḁ injer grīku bāsate mandanta.

3va yōhan

yōhan lihi kīta mūḍava ciṭi

id ciṭitun bāreta goṣṭi

lihi kītona porol: yēsu kiristunor sisyal āyval yōhan.

lihi kīta sāl: kiristu sakam lag-bag hasi siyunalte novad siyung sālkun naḍḍum lihi kiyval jargta.

muke goṣṭi: carciturkun adikāri manval māynal samdirkun bahan sūḍana. dusro muluknal vātur yēsunur baktalirkun permate māt-maryada kiyana. vōr garva-gamaṇḍite manva. samdir gir bey sabās māynal inval gava vōr kamay kiyana. dusrurkun māt-maryada ani permate bahan sūḍana invaḍun bārete, id ciṭitaga manta.

daṇḍosk

1 sōptal gayiyun sāṭi, carcituror pedolta āyval yōhānta lihi kīser mantan. nī poro nākun vele perma manta.

²lāḍnor sōpta! nime bāv-baktitaga baḍe mātape, nīva tabiyat gir cokoṭ manji, samdo cokoṭ jargana injer pārtana kīser mantan. ³kahitur yēsunur baktalir* yātra kīser ige vāter. ani nī bārete, 'vōr satemun piysi, cokoṭe tākser mantor' injer gava vehter. ad kēnci nākun bey ānand lāgta. ⁴barosataga nime nāvor marin

dātnoni āndi. nā mari-miyaḍ satne tākser manter inval goṣṭit ter adik nākun ānand siyval dusro bade sele.

gayiyun adikār siyval

⁵lāḍnor sōpta! nīkun voḍki selur vūr, dusro muluknur baktalir vāteke gir bati, nime māt-pān cokoṭ kīser manti. ⁶⁻⁷vūr baktalir nīva permatun bārete carciturkun gava vehter. bavisatne ātur parbuna vacan vehvalir baktalir, kiristun nammaki vūra madat yētvakne sariy nihga vānirte, bagavantal ānand yētnal vūrkun madat kīser man. ⁸dusrurkun vūr

* **1:3** yēsunur baktalir: itteke yēsuna bōda vehcer tirivalir.

pacar kiyval satemnaga maraṭ ṡadārķ
āyana itteke, tapvak ātura māl-pāl
sūdāna.

vāyūṭun suṭi kīsi cokoṭun piysi tākana

⁹nana agaṭa carciturkun undi goṣṭi
lihi kīton. bati vūrgaṭal voror adikāri
āka inval diyoterpes mā goṣṭi vopser
selor. bāriteke tanva poro uṇḁe bōre
adikāri manva intor. ¹⁰acore āyva,
vāyvalir baktalirkun māl-pāl kiyor ani
dusrur kīkom itteke gir vopser selor.
ahan māl-pāl kiyvalirkun aḁḁam
āser, vūrkun carciturgaṭal aladi vātser
mantor. ani mā bārete āyong-sonong
av bey karab vaḁkser mantor. aden
sāṭi nana vāta peje, vōn bārete vehci,
tohanon.

¹¹nā lāḁnor sōpta! nime vōna
namuna yēcci tākma. vāyūṭun āyva

cokoṭune piysi tāka. cokoṭ kiyval
bagavantānor āndur. vāyūṭ kiyval
bagavantānor āyor.

¹²dēmetrin bārete carcitur samdir
cokoṭ vehcer manter. bagavantana
satemun piysi vōr tākta kāḁki, ad
satem gir cokoṭnor injer gava sīser
manta. maraṭ gir ad karalen injer
vehcer mantaṭ. mamot vehval satem
injer nīkun ṭāva.

ākritaṅ gostiṅ

¹³uṇḁe vele gostiṅ nīkun lihi kiyana
injer manta. bati sāyte ani pōṇṭinte
lihi kiyval nākun pasand sele. ¹⁴nīkun
baske sūdka inal bey jīva āser manta.
ahan maraṭ bēṭe māta peje mukabili
vaḁkakaṭ. ¹⁵bagavantal nīkun sānti
siyir! ige manvalir sōptalir nīkun
daṇḁos vehcer manter. aga manval
har voror sōptan māva daṇḁos vaha.

© 2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

This project text is licensed under a CC 4.0 International License.
This colophon line is the result of the project-level override working.